

No. 31.

Kristiania den 1 August 1868.

3^{die} Hærg.

Indhold:
 Byksriber Johan Henrik Rye (med Portrat). — Ludvig og Anne Marie. — De sidste Begivenheder. — Nyheder. — Lidt af hvert.

Byksriber Johan Henrik Rye.

Navnet Rye har en god Klang blandt os. En Broder af den, hvis Billede idag bydes vore Læsere, har et straalende Minde om sit Heltemod og sin Tapperhed som Hærfører i den danske Krig, hvor han efter et mesterligt Tilbagetog i Sylland 1850 faldt som Sejerherre i Slaget ved Fredericia. Og sjønt den Rye, som vi idag fortæller om, ikke vandt en Krigers glandsfulde Navn, saa er dog ogsaa hans Minde prydet med mangen dygtig Gjerning under en lang og hæderlig Virksomhed. Han var Embedsmand i 54 Aar og tjente i denne Tid 5 Konger. Vort Samfund maatte efter Selvstændighedsverket have Mænd, der med Blik for Tidens Krav og Folkets Kræfter kunde sætte i Gang, hvad vort Udviklingsliv trængte til; blandt dem, der ved dette sit Arbejde fortjener vor Bærmælselje og Tak, har Rye en fremtrædende Plads, og det saameget mere som det for ham ofte var vanskeligt at føre Sagerne frem gennem alle de Stjær af modsatte Ønsker, der gjorde sig gjældende fra yderst forskjellige Kanter.

Johan Henrik Rye er født i Bø i Telemarken den 1ste Novbr. 1787 af Forældrene Oberstløjtn. M. A. Rye og Elijabet Johanne, født Lind. Han blev dimitteret fra Kristiania Katedralskole og tog Examen artium ved Kjøbenhavns Universitet i 1804, Andenexamen i 1805, begge med Laud. Fra Begyndelsen af Aaret 1806 til Vaaren 1808 arbejdede han som Volontør i Rentekammerets og Generalitets-Kollegiets Kontor og blev i 1807 ansat

som midlertidig Kopist ved den Afdeling af Kollegiet, der fulgte Kongen til Kolding og Rendsburg. Den 1ste Maj 1808 udnævntes han til Fændrif i Marine-Regimentet, tog Officersexamen i Juni 1809, var i nogle Aar Premierløjtnant ved Kjøbenhavns Infanteriregiment, i hvilken Tid han ogsaa i Januar 1812 tog latinisk juridisk Embedsexamen med bedste Karakter til begge Afdelinger. Ved Norges og Danmarks Udskillelse i 1814 søgte han og fik Afsted i April 1814 med Krigsassesors Titel; vendte derpaa tilbage til Norge, hvor han den 3die Oktbr. f. A. blev Auditor ved Fredriksværns Værst. Man fik imidlertid snart Brug

for hans Kundskaber og Dygtighed andetsteds; den 15 Jan. 1816 blev han udnævnt til Expeditionssekretær i Marine-Departementet og i Begyndelsen af 1822 beskiftet til Hoved-Matrufulerings-Kommissær, hvilket Hverv han røgtede i henved 1 Aar, til han i Slutningen af 1822 blev udnævnt til Expeditionssekretær i Finants-Departementet. Det er let at skjønne, at han her har havt et svært Arbejde, da dette Departement foruden de langt mindre end letvindte Finantsforhold dengang tillige indbefattede det Væsentligste af det nuværende Indredepartement, og ved Ryens Fortgang maatte man ogsaa faa et nyt Expeditionssekretærembede til det, han havde styret alene. I Juli 1828 udnævntes han til Byfoged og Sorensriber i Laurvig, i April 1831 til Amtmand i Jarlsberg og Laurvigs Amt og den 16de Jan. 1833 til Assessor i Højesteret og den 14de Juni 1844 til Byksriber i Kristiania, fra hvilket Embede han fik Afsted den 28de April 1866 med Tilkjendegivelse af H. S. Majestæts „naadigste Anerkjendelse af den sjældne Dygtighed og Nidkjærhed, hvormed han i et langt Tidsrum har virket, det være sig i ham anbettede vigtige Embedsstillinger eller under Udførelsen af statsborgerlige Hverv.“

Man ved, at Formandskabsloven ved at lægge Bevilgningen af Kommuneudgifterne og Forvaltningen af Kommunens Anliggender i Hænderne paa Folkets Udvalgte derved saameget har bidraget til at vække Sansen for og Kjærligheden til vor Statsforfatning. Den Tid og de Mænd, som fik denne Lov istand, skyldes stor Tak. Naar man imidlertid paastaar, at Bønderejsningen til Storthinget i 1833 drev Loven frem, og at Bønderne derfor alene bør have Æren af dette Verk, saa er dette ikke sandt. Biskop havde Storthingets Vedtagelse af Loven i 1833 sin Virkning; men huskes maa

Johan Henrik Rye.

det, at Thinget til denne Beslutning havde et helt udarbejdet Lovudkast for sig, der længe var blevet drøftet og vejet af Saamange, at indsigtsfulde Mænd havde lagt et stort Arbejde paa Sagen, før Thinget tænkte paa at tage den i sin Haand. Først og fremst maa afdøde Statsraad Bøgt nævnes som Lovens Fader, da han skrev det første Udkast, og skal Nogen nævnes efter ham, saa er det Byskriver Rye. Ved Storthingets Beslutning i 1833 vare Meningerne om, hvordan Loven skulde være, yderst delte. Karl Johan havde sin, den norske Regjering sin, til hvilken Storthinget sluttede sig med nogle Endringer, og udenfor Statsmagterne vare Meningerne utallige. Forat saa Rede i alt dette, blev dertil nedsat en egl. Kommission med Rye som Formand, og væsentlig hans Fortjeneste var det, at man til det følgende Thing fik et Forslag, hvorom Alle kunde blive enige, og som næsten uden Forandring den 14de Januar 1837 blev ophøjet til Lov.

Man er dog ikke færdig med Ryes Gjerning i vor Lovgivnings Værk med dette ene Exempel. Ved egl. Ref. af 10de August 1835 blev han tilforordnet som Medlem af den under 22de Novbr. 1828 nedsatte Lovkommission til at fyldestgøre Budet i Grundlovens § 94 om en ny Lovbog. I denne Kommissions Arbejder kunde han dog ikke tage nogen virksom Del før i Marts 1837, da det meste af hans Tid var optaget med Formandskabsloven og Lovene om den nye Matrikul, hvilke sidst fik egl. Sanction den 17de Decbr. 1836, hvortil desuden kom, at han mødte som Storthingsmand paa Thingene i 1836 og 1837. Som Medlem af Lovkommissionen overtog han Forsattelsen af Udkastene til Straffelov for begge Militæretater og til Lov om den militære Rettergangsmaade. I begge disse Emner leverte han Udkast, som efter at være gjenemgaaet første af den samlede Kommission og siden af denne med flere Tilforordnede, i Marts 1841 blev trykt som Manuskript. Straffelovudkastet blev godt modtaget, navnlig af daværende Professor ved Kjøbenhavns Universitet, senere dansk Generalauditor A. W. Scheel, som gav det en udferlig og grundig Bedømmelse. Storthinget i 1842 fandt imidlertid, at det gik sent med Kommissionens Arbejder og fattede derfor nogle for Kommissionens Medlemmer nærgaaende Beslutninger, hvorover Rye søgte sig frekvent og øjeblikkelig søgte sig entlediget fra sin Stilling, og som ogsaa blev ham tilstaaet ved egl. Ref. af 8de Decbr. 1842. Da Lovkommissionen ved egl. Ref. af 17de Aug. 1843 blev hævet — et utvivlsomt rigtigt Skridt, saasom simpelt hen Ingen kunde løse den af Grundloven stillede Opgave — blev det med det Samme overdraget Rye at tage Udkastene til de militære Lovarbejder under fornøjet Revision og dertil forfatte Motiver. Det kan dog ikke erfares, at han senere har gjenoptaget Arbejdet med Udkastene til Rettergangsloven; men Straffelovudkastet blev igjen forelagt en ny Kommission og udkom i 1850 i Trykken under Titel: „Udkast til ny Straffelov med Motiver.“ Efter senere flere Gange at have været behandlet af Statsmagterne og omarbejdet af Kommissioner, af hvilke Rye var Medlem, fik det tilsidst Lovkraft og udgjør vor nu gjældende under 27de Marts 1866 sanktionerede Straffelov. Desuden tog Rye med Jver Del i Lovkommissionens øvrige Arbejder, deriblandt i Loven om Børnepligt og Udskrivning, hvilket Arbejde han i sin Tid ledstagede med et fra Flertallet afvigende udførligt Lovudkast; men hverken hans eller Flertallets Udkast fandt Indgang hos Statsmagterne, medens det naturligvis ligesuldt blev til megen Nytte ved Affattelsen af den endelige Børnepligtslov. Foranlediget ved Forhandlingerne om Kreditvæsenet indleverede Rye nogle mindre Lovudkast vedkommende Gjeldsinddrivelsen, hvoraf et ligger til Grund for Loven om tvungne Auktioner af 30te Aug. 1842, et andet for Loven om smaa Gjeldsfordringers Inddrivelse af 8de Sept. s. A. Naar vi til det Nævnte føjer, at han i 1846 som Udsending for Norge afluttede en Postoverenskomst med Danmark, og at han i nogen Tid var første Medlem af Hypothekbanken, saa tror vi at have taget med alle de Hverv, hvortil Kongen kaldte ham. Men hertil kommer, at Storthinget i en lang Aarrække valgte ham til Medlem af Statsrevisionen — hvis Formand han var, at han fra Kristiania By blev valgt til Storthingsmand i 1836, 1837, 1839, 1842 og 1845, fra

hvilken Tid han senere frabad sig Gjenvalg. Paa Storthinget ser vi ham øve megen Indflydelse, navnlig som stadig Formand i Budgetkomiteen, og det var ham, som i 1837 tog Stødet af alle de Angreb, der rejste sig ved Budgetkomiteens Indstilling om at Land- og Rjøbtedskatten skulde bortfalde. Men Storthinget gik ind paa at afstafte den direkte Stat og har senere ikke været tilbøjelig til at tage den tilbage. Rye var fast Lagthingsmand, og som saadan skulde han have været med i Rigsretten mod Statsminister Løvenskjold i 1836; men han blev forskudt af den Anklage, sandsynligvis fordi han havde fundet Ryes Holdning inden Thinget for skarp, da det uventede Budskab kom om Storthingets pludselige Opøsning. Rye blev nemlig valgt ind i den Komite, der til Anledning skulde foreslaa det Fornødne, og efter nogle Timers Forløb havde denne førstede en Adresse til Kongen, hvori Thinget protesterte mod Opøsningen som ubetimelig, og videre indstillede Komiteen til at Storthinget skulde bede sig Protokoller og Dokumenter udleveret, hvorefter Rigsretstitalen blev besluttet. Derimod var han med i Rigsretten i 1845, og han antages ved Domsaffigelsen meget at have bidraget til at opretholde Storthingets udelukkende Bestatningsret. Endelig var han Medlem af Kristiania Kommunebestyrelse (dels som Formand, dels som Repræsentant) lige fra Formandskabslovens Ikrafttræden til 24de December 1866; Afsted blev ham tilstaaet af Formandskabet, der „udtalte sin Befalgelse over, at man for Eftertiden skulde savne den værdifulde Bistand ved de kommunale Anliggenders Forvaltning, som Hr. Byskriver Rye siden Formandskabsinstitutionens Indførelse med saamegen Beredvillighed havde ydet.“

I 1825 blev Rye udnævnt til Ridder af Nordstjernen, i 1847 til Ridder af St. Olavs Ordenen (paa Ordenens Stiftelsesdag), samme Aar til Ridder af Dannebrog og den 22de August 1864 til Kommandør af St. Olavs Ordenen. Han var gift med Jakobine Ulrika Alstrup (f. i Trondhjem 10de Marts 1784, død 19de Marts 1851), Datter af Postmester Kancelliraad S. Bartmann, og Tale Marie Møzfeldt, og havde flere Børn. Byskriveren endte sin Livsbane den 14de Juli d. A., og den almindelige Deltagelse, der blev vist ved hans Død, var et Udtryk for Erkjendelsen af, at her gik der fra os en af vore gamle Fædre, hvis Eftermæle vil være til Glæde for de kommende Tider.

Ludvig og Anne Marie.

(Overført og bearbejdet efter Melchior Meyr.)

(Fortf. fra No. 30.)

Tre Dage hengik. Vi vil ikke skildre, hvilke Tanker det gode Barn gjorde sig, hvilken Rædhug hun bar, og hvorledes hun saa igjen trøstede sig selv. Hun var overhovedet, siden hun havde lært Ludvig at kjende, kommen lidt udenfor sin egentlige Karakter og var bleven mere bevægelig og varm, end de kunde huske, som havde kjendt hende i gamle Dage. Fjerde Dags Morgen fik hun et Svar fra Ludvig, som han havde skrevet strax om Søndagen, og som lød saaledes:

Min inderlig elskede Anne Marie!

Du har sendt mig et Brev, som rigtig har forundret mig. Men jeg vil nu ikke gjøre dig nogen Bebrejdelse; jeg ser, hvorledes du er tilmode; jeg har ondt af dig og stammer mig over, at mine Forældre har baaret sig saadan ad imod dig. Ja, du har Ret! Slige er de rige Folk, om de ogsaa er saa gode og brave som min Far og Mor! — Men sig mig nu engang: har du da virkelig troet, at jeg var istand til at gjøre det, som du foreslaar? Jeg vil haabe, at du ikke har troet det; men at du kender din Ludvigs bedre. Nej, om jeg vandt tyve Gaarde, saa gjorde jeg det dog ikke! Jeg har aldrig været en slet Søn, det kan enhver vidne, og naar min Far forlanger, hvad han for Gud og Mennesker kan forsvare, saa vil jeg lyde ham. Men hvis jeg for at blive forelsket med min Far kunde forlade en Fæstemø som dig, saa forjente jeg, at man lod mig jage ud af Byen. Tal derfor ikke mere til mig om denne Sag! Jeg har ingen ond Sam-

vittighed, fordi jeg forlod min Fars Hus; thi jeg skulde ikke have kunnet blive der og være dig tro. Og om jeg vidste, at jeg idag skulde dø og staa for Herrens Ansigt, jeg var dog rolig.“

„Jeg har dig altid for mine Øjne; hvorhen jeg gaar, gaar du med. Naar Arbejdet bliver tungt, og Kræfterne begynder at svigte, da tænker jeg paa dig, og min Kraft er ny. Og nu, siden jeg fik dette Brev fra dig, kan jeg udholde Alt. Farvel, min hjertenskjære Anne Marie! Vær frisk og stol paa Gud; saa gaa' din Ludvig.“

Da Anne Marie paa sit Kammer, hvorhen hun skjælvende og bævende havde gaat, læste dette Brev og kom til de første Forsikringer om Troskab, raabte hun med glædestraalende Ansigt: „Det var jo det, jeg vidste!“ Som hun læste videre, kunde hun ikke for Graad og Glæde og maatte ofte holde op. Regine kom forat høre. Det sjæleglade Barn ilede hende imøde, slog Armene om hendes Hals og raabte: „Nu er han min, og intet Menneke i Verden skal tage ham fra mig!“ Regine maatte se Brevet; Beninderne satte sig sammen; Kind ved Kind læste de og afbrøde hinanden af og til ved henrykte og vorte Udbrud. Tilsidst sagde Regine: „Ja, ganske vist, kjære Ben, han er din; han lader sig ikke omvende af sin Far! Men ved du vel ogsaa, hvad du har at gjøre?“ — „Ja“, raabte Anne Marie, „det ved jeg! Nu er vi stærkere end Far og Mor og hele Familien! Lad dem nu se sig og gjøre, hvad de vil!“ — „Intet ærgrer mig mere; jeg tilgiver dem paa Forhaand.“ Regine lagde til: „Ja, nu gaar Alt godt.“ — „Og om det ikke gik godt“, svarte Anne Marie, „saa var vi dog lykkelige. Nu maa det ikke komme altfor snart, det vilde være for meget paa en Gang!“

Da de endnu havde talt meget Saadant sammen, gik de endnu Trappen. Da de kom ned i Gangen, saa de en Gut, som netop var kommen ind ad Døren og saa sig forsigtigt om. Det var de Giffendes lille Belynder, „Beslehans.“ Anne Marie, som allerede havde hørt, hvilken Yndest hun stod i hos Gutungen, ilede hen til ham, tog ham og spurte, hvad han ønskede, om hun kanke skulde byde en Bære? „Beslehans“ rystede alvorlig paa Hovedet og saa opmærksomt paa hende, saa at Pigerne smilende saa paa hinanden, og endelig sagde han: „Det er Nogen, som siger det, at du vil gaa ifra Ludvig og gifte dig med en Anden. Er det sandt, det?“ — „Nej“, raabte Pigen ubetænksomt, „det er ikke sandt, du! Enten Ludvig eller Ingen!“ Den Lille blev meget tilfreds. „Det var det, jeg sa“, svarte han og vendte sig for at gaa; det skulde han fortælle til Husbondskarlén. Anne Marie raabte: „Vi lidt, min søde Gut, og bliv med mig ned i Haven!“ Men „Beslehans“ raabte: „Nej, jeg maa afsted“, og horte var han. Regine sagde: „Der ser du! Han løber strax ud og fortæller det, og saa kommer det ud blandt Folk!“ — „Det skal ogsaa ud blandt Folk“, svarte Anne Marie. „Det kan og maa ikke blive fortiet. Endnu idag gaar jeg til Præsten og fortæller ham Alt.“

Dette gjorde hun om Eftermiddagen. Præsten læste Brevet, som Pigen leverte ham, med alvorlig Opmærksomhed og en Glæde, som nær havde forraadt, at han ikke var saa upartisk endda. Da Anne Marie saa, at han var færdig med at læse, sagde hun: „Sr. Pastor, De ser, jeg har holdt mit Løfte. Nu har jeg i denne Sag kun en eneste Pligt, og den vil jeg handle efter uden at tænke paa noget Andet.“

Den gamle Herre ansaa det nu for raadeligt at opsøge Storbonden i hans Hus og underrette ham om Sagerens Stilling. Da Storbonden havde hørt Nyhedens Rjerne og dertil et Par af Udtrykkene i Ludvigs Brev, udraabte han: „Hvilken Dumhed! Hvilken Galskab! Hvilken bagvendt Verden! De maa ikke tage mig det ilde op, Hr. Pastor, men hvad har jeg da gjort, siden jeg skal straffes med en saadan Søn? Sid jeg laa i min Grav, saa kunde de gjøre, som de vilde!“ Konen tog paa Vej omtrent paa samme Vis, men ikke fuldt saa voldsomt. Præsten svarte: „Det gjør mig ondt, at min Efterretning bedrøver Eder; men da Pigen gav mig Brevet at læse, har jeg holdt det for min Skyldighed at underrette Eder derom, omendstjandt jeg ellers nødig blander mig i Familieanliggender.“ Storbonden sagde med Værdighed: „Jeg siger Dem Tak derfor, Hr. Pastor. Vi maa sætte stor Pris paa, at De har

